

ZBIERKA **ZÁKONOV**
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1952

Vyhlásené: 18.11.1952 Časová verzia predpisu účinná od: 29.07.1957 do: 05.07.1961

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

66.

Z á k o n

zo dňa 30. októbra 1952

o organizácii súdov.

Národné zhromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

Prvá hlava.

Výkon súdnictva.

§ 1.

Všeobecné súdy.

Všeobecnými súdmi sú Najvyšší súd, krajské súdy a ľudové súdy.

§ 2.

Osobitné súdy.

(1) Osobitnými súdmi sú vojenské súdy a rozhodcovské súdy; iné osobitné súdy sa môžu zriadiť len zákonom.

(2) Vojenské súdy sú vyššie vojenské súdy a vojenské obvodové súdy.

(3) Organizáciu rozhodcovských súdov a iných osobitných súdov upravujú zákony, ktorými sa tieto súdy zriaďujú.

Úlohy súdov.

§ 3.

(1) Súdy chránia

- a) spoločenský poriadok a štátne zriadenie republiky, jej socialistickú výstavbu a socialistické vlastníctvo,
- b) osobné, pracovné a majetkové práva a zákonom chránené záujmy občanov,
- c) práva a zákonom chránené záujmy socialistických právnických osôb a iných spoločenských organizácií.

(2) Súdy zabezpečujú, aby zákony a iné právne predpisy sa presne a dôsledne zachovávali a aby sa používali v súlade so záujmami pracujúceho ľudu. Preto tiež upozorňujú kompetentné orgány na nedostatky, ktoré v tom smere zistili. Vojenské súdy okrem toho chránia bojaskopnosť ozbrojených sborov, disciplínu a poriadok v nich ustanovený, upevňujú nedielnu veliteľskú právomoc a tým prispievajú k obrane vlasti.

§ 4.

(1) Celou svojou činnosťou vychovávajú súdy občanov na oddanosť a vernosť Československej republike, na presné a dôsledné zachovávanie zákonov a iných právnych predpisov, na chránenie socialistického vlastníctva, na pracovnú disciplínu, na plnenie povinností, ktoré im ukladá obrana štátu, a na riadne zachovávanie pravidiel socialistického spolužitia.

(2) Pri ukladaní trestov majú súdy na zreteli nielen potrestanie páchatela trestného činu, ale i jeho polepšenie a prevýchovu.

§ 5.**Súdy plnia svoje úlohy tým, že**

1. vykonávajú trestné konanie a podľa zákona ukladajú tresty zradcom vlasti, škodcom socialistického vlastníctva a iným nepriateľom ľudu, tým, ktorí porušujú vojenské povinnosti, ako aj tým, ktorí porušujú osobné a majetkové práva občanov,
2. vykonávajú občianskoprávne konanie a rozhodujú o právach a zákonom chránených záujmoch občanov, socialistických právnických osôb a iných spoločenských organizácií.

§ 6.**Rovnosť občanov pred súdom.**

(1) Všetci občania sú si pred súdom rovní.

(2) Každému občanovi sa zaručuje možnosť, aby pred súdom konal vo svojej materčine.

§ 7.**Inštančný postup.**

(1) Súdnicstvo sa vykonáva vo dvoch stolicách.

(2) Opravnou stolicou nad ľudovým súdom je krajský súd, nad vojenským obvodovým súdom vyšší vojenský súd. Ak rozhodoval krajský súd alebo vyšší vojenský súd ako súd prvej stolice, je opravnou stolicou Najvyšší súd.

(3) Výnimky určuje zákon.

§ 8.**Sťažnosť pre porušenie zákona.**

(1) Proti právoplatnému rozhodnutiu ktoréhokoľvek súdu, ktorým bol porušený zákon, môže generálny prokurátor alebo predseda Najvyššieho súdu podať sťažnosť pre porušenie zákona.

(2) Proti rozhodnutiu o sťažnosti pre porušenie zákona je ďalšia sťažnosť vylúčená.

Druhá hlava.
Ludové a krajské súdy.

Vojenské súdy.

§ 9.
Složenie súdov.

(1) Ludové súdy a krajské súdy sa skladajú z predsedu, poprípade z jeho námestníkov, z ďalších sudcov a zo sudcov z ľudu.

(2) Vojenské súdy sa skladajú z náčelníka súdu, poprípade z jeho zástupcov, z ďalších vojenských sudcov a zo sudcov z ľudu.

Složenie senátov.

§ 10.

(1) Ludové súdy rozhodujú v senátoch složených zo sudcu ako predsedu a dvoch sudcov z ľudu.

(2) Vojenské obvodové súdy rozhodujú v senátoch zložených z vojenského sudcu ako predsedu a dvoch sudcov z ľudu.

(3) Výnimky určuje zákon.

§ 11.

(1) Krajské súdy rozhodujú v prvej stolici v senátoch zložených zo sudcu ako predsedu a dvoch sudcov z ľudu, v druhej stolici v senátoch zložených z troch sudcov, z ktorých jeden predsedá, a dvoch sudcov z ľudu; inak rozhodujú v senátoch zložených z troch sudcov.

(2) Vyššie vojenské súdy rozhodujú v prvej stolici v senátoch zložených z vojenského sudcu ako predsedu a dvoch sudcov z ľudu; v druhej stolici v senátoch zložených z troch vojenských sudcov, z ktorých jeden predsedá, a dvoch sudcov z ľudu; inak rozhodujú v senátoch zložených z troch vojenských sudcov.

(3) Výnimky určuje zákon.

§ 12.

Dozor nad rozhodovacou činnosťou.

(1) Súdy druhej stolice vykonávajú dozor nad rozhodovacou činnosťou súdov prvej stolice najmä tým, že

- a) rozhodujú o opravných prostriedkoch podaných proti rozhodnutiam súdov prvej stolice, ktoré nenadobudly ešte právoplatnosť; pritom sú oprávnené vytknúť vady, ktoré sa vyskytly pri nesprávnom použití zákonov a iných právnych predpisov a uložiť ich odstránenie;
- b) sledujú rozhodovanie súdov prvej stolice a starajú sa o jeho jednotnosť.

(2) Bezprostredný dozor nad rozhodovacou činnosťou sudcov (vojenských sudcov), činných na jednotlivých súdoch (vojenských súdoch), vykonáva predseda (náčelník) súdu.

Územné usporiadanie ľudových a krajských súdov.**§ 13.**

(1) Sídla a obvody ľudových súdov sa shodujú so sídlami a obvodymi okresných národných výborov.

(2) Sídla a obvody krajských súdov sa shodujú so sídlami a obvodymi krajských národných výborov.

§ 14.**Odchýlkou od ustanovenia uvedeného v § 13 môže minister spravodlivosti nariadením**

1. určiť sídla ľudových alebo krajských súdov v miestach mimo sídla okresného alebo krajského národného výboru,
2. zriaďovať ľudové alebo krajské sudy s pôsobnosťou pre obvody dvoch alebo viac okresných alebo krajských národných výborov alebo pre ich časti,
3. zriaďovať ľudové sudy s výlučnou právomocou vo veciach trestných alebo vo veciach občianskoprávných pre celý obvod ľudového alebo krajského súdu alebo pre ich časti alebo zriaďiť také sudy s výlučnou právomocou pre dva alebo viac obvodov ľudových súdov.

§ 15.

(1) Ľudové sudy môžu obstarávať trestnú alebo občianskoprávnú agendu alebo niektoré druhy občianskoprávnej agendy, vzťahujúcej sa na určitú územnú časť ich obvodu, v jednom alebo vo viac oddeleniach umiestených mimo svojho stáleho sídla (pobočky ľudového súdu), poprípade môžu zaviesť mimo svojho sídla pravidelné úradné dni; podrobnosti určí minister spravodlivosti (§ 49).

(2) Sídlom pobočky ľudového súdu alebo miesto, kde sú pravidelné úradné dni, platí pre úkony tam vykonané za sídlo ľudového súdu.

Usporiadanie vojenských súdov.**§ 16.**

(1) Prezident republiky ako vrchný veliteľ zriaďuje a zrušuje vojenské sudy. Za zvýšeného ohrozenia vlasti môže prezident republiky toto právo preniesť na podriadené vojenské orgány.

(2) Vojenské sudy sa zriaďujú s pôsobnosťou

- a) pre územné obvody,
- b) pre funkcionárov ozbrojených sborov,
- c) pre časti ozbrojených sborov.

(3) Pôsobnosť podľa jednotlivých bodov odseku 2 môže sa spojovať.

(4) Ustanovenia § 15 sa môžu použiť obdobne aj pre vyššie vojenské sudy a pre vojenské obvody sudy.

Tretia hlava.
Najvyšší súd.

Pôsobnosť Najvyššieho súdu.

§ 18.

(1) Najvyšší súd ako najvyšší súdny orgán dozerá na rozhodovaciu činnosť všetkých ostatných súdov.

(2) Sídlo Najvyššieho súdu je v Prahe.

§ 19.

Dozor nad rozhodovacou činnosťou súdov vykonáva Najvyšší súd najmä tým, že

1. rozhoduje o opravných prostriedkoch podaných proti rozhodnutiam krajských, vyšších vojenských súdov ako súdov prvej stolice, ktoré nenadobudly ešte právoplatnosť; pritom je oprávnený vytknúť vady, ktoré sa vyskytli pri nesprávnom použití zákonov a iných právnych predpisov, a uložiť ich odstránenie;
2. rozhoduje o sťažnostiach pre porušenie zákona, ktoré podal generálny prokurátor alebo predseda Najvyššieho súdu proti právoplatným rozhodnutiam súdov alebo generálny prokurátor proti takým rozhodnutiam prokurátorov;
3. sleduje rozhodovanie súdov a zabezpečuje jeho jednotnosť.

§ 20.

(1) Na návrh predsedu Najvyššieho súdu alebo generálneho prokurátora môže Najvyšší súd,

- a) ak to považuje so zreteľom na povahu trestného činu alebo osobu páchatela alebo so zreteľom na význam občianskoprávnej veci za potrebné, odňať vec kompetentnému ľudovému súdu (vojenskému obvodovému súdu) a prikázať ju na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu (vyššiemu vojenskému súdu),
- b) z dôležitých dôvodov odňať vec, v ktorej bolo podané odvolanie proti rozsudku ľudového súdu (vojenského obvodového súdu), kompetentnému krajskému súdu (vyššiemu vojenskému súdu) a rozhodnúť o odvolaní sám.

Súd, ktorý potom rozhoduje, spravuje sa v občianskoprávnej veci predpismi o konaní platnými pre súd, ktorému bola vec odňatá.

(2) Veci náležiacie do pôsobnosti všeobecných súdov nemožno prikázať na rozhodnutie súdom osobitným.

(3) Veci náležiacie do pôsobnosti vojenských súdov nemožno prikázať na rozhodnutie všeobecným súdom.

§ 21.

Složenie Najvyššieho súdu.

Najvyšší súd sa skladá z predsedu, jeho námestníkov, z ďalších sudcov a vojenských sudcov a zo sudcov z ľudu.

§ 22.

Súdne kolégiá.

Najvyšší súd vykonáva súdnicstvo v týchto súdnych kolégiách:

1. v trestnom kolégiu,
2. v občianskoprávnom kolégiu,
3. vo vojenskom kolégiu.

Složenie senátov.

§ 23.

(1) Trestné a občianskoprávne kolégium rozhoduje ako súd druhej stolice v senátoch zložených z troch sudcov príslušného kolégia a dvoch sudcov z ľudu, vojenské kolégium v senátoch zložených z troch vojenských sudcov vojenského kolégia a dvoch sudcov z ľudu; ináč rozhoduje trestné a občianskoprávne kolégium v senátoch zložených z troch sudcov príslušného kolégia, vojenské kolégium v senátoch zložených z troch vojenských sudcov.

(2) Výnimky určuje zákon.

§ 25.

Predseda Najvyššieho súdu môže predsedáť senátu ktoréhokolvek súdneho kolégia Najvyššieho súdu.

Plénum Najvyššieho súdu.

§ 26.

(1) Plénum Najvyššieho súdu rozhoduje o sťažnostiach pre porušenie zákona podaných proti rozhodnutiam senátu niektorého súdneho kolégia Najvyššieho súdu; okrem toho v záujme zabezpečenia jednotnosti súdneho rozhodovania vydáva súdom smernice pre správny výklad zákonov a iných právnych predpisov.

(2) Zasadania pléna Najvyššieho súdu sú neverejné.

§ 27.

(1) Plénum Najvyššieho súdu sa skladá z predsedu, jeho námestníkov a ostatných sudcov a vojenských sudcov Najvyššieho súdu; na platnosť rozhodnutia pléna Najvyššieho súdu je potrebné, aby boli prítomné aspoň dve tretiny všetkých sudcov a vojenských sudcov.

(2) Plénum Najvyššieho súdu svoláva predseda Najvyššieho súdu, ktorý mu aj predsedá.

(3) Účasť generálneho prokurátora v zasadaní pléna je povinná; zasadania pléna Najvyššieho súdu sa môže zúčastniť aj minister spravodlivosti.

§ 28.

Spravovací poriadok Najvyššieho súdu.

Podrobnosti, najmä o organizácii práce na Najvyššom súde, o jeho vedení, o zostavovaní senátov v jednotlivých kolégiách, o organizácii a bližšej pôsobnosti v súdnych kolégiách, o postupe pri rokovaní a hlasovaní prezídia Najvyššieho súdu a pléna Najvyššieho súdu, o spôsobe výkonu práva dozoru nad rozhodovacou činnosťou súdov a o spôsobe zabezpečovania jednotnosti ich rozhodovania, určí spravovací poriadok Najvyššieho súdu; uznesie sa o ňom plénum Najvyššieho súdu.

Štvrtá hlava.
Sudcovia z ľudu.

§ 30.

(1) Sudcom z ľudu, ktorí sú v pracovnom pomere, prislúcha náhrada za mzdu, ktorá im ušla výkonom sudcovskej funkcie alebo výkonom inej činnosti s touto funkciou súvisiacej.

(2) Náhradu za mzdu ušlú výkonom sudcovskej funkcie poskytuje sudcom z ľudu ich zamestnávateľ; náhradu za mzdu ušlú výkonom inej činnosti s touto funkciou súvisiacej poskytuje sudcom z ľudu štát.

(3) Výšku náhrady určí vláda nariadením po dohode s jednotnou odborovou organizáciou.

§ 31.

(1) Sudcom z ľudu, ktorí nie sú v pracovnom pomere, prislúcha náhrada za zárobok (zvýšené výdavky), ktorý im ušiel (ktoré im vznikly) výkonom činností uvedených v § 30 ods. 1.

(2) Náhradu za ušlý zárobok (zvýšené výdavky) poskytuje štát.

(3) Výšku náhrady určí vláda nariadením.

§ 32.

V závažných prípadoch môže vláda povoliť sudcom z ľudu aj iné náhrady.

§ 33.

(1) Náhrady cestovných výdavkov poskytuje sudcom z ľudu štát, a to primerane podľa predpisov o náhradách cestovných výdavkov platných pre sudcov.

(2) Náhrady cestovných výdavkov sudcom z ľudu z radov príslušníkov ozbrojených sborov sa poskytujú podľa príslušných služobných predpisov.

Piata hlava.

Prísaha.

§ 37.

Úradný odev.

V ktorých prípadoch nosia sudcovia a sudcovia z ľudu úradný odev a aká je jeho úprava, určí minister spravodlivosti.

Šiesta hlava.
Správa a dohľad.

§ 38.

(1) Úlohou súdnej správy je starať sa o všetko, čo súdy potrebujú pre riadny výkon súdnictva, najmä so stránky osobnej, organizačnej, finančnej, hospodárskej, plánovacej a so stránky školenia.

(2) Minister spravodlivosti alebo ním splnomocnené orgány dozerajú, ako súdy plnia svoje úlohy a ako vo svojej činnosti dodržiavajú socialistickú zákonnosť. Predmetom dohľadu nad súdnym rozhodovaním môžu byť len rozhodnutia, ktoré sú právoplatné.

§ 39.

(1) Súdnu správu na krajských súdoch a na ľudových súdoch v obvode krajského súdu vykonáva predseda krajského súdu, ktorý vo veciach súdnej správy podlieha Ministerstvu spravodlivosti.

(2) Súdnu správu na Najvyššom súde vykonáva predseda Najvyššieho súdu, ktorý vo veciach súdnej správy podlieha ministrovi spravodlivosti. Úlohy súdnej správy uvedené v § 38 ods. 1 plní na vojenskom kolégiu Najvyššieho súdu predseda Najvyššieho súdu prostredníctvom predsedu vojenského kolégia.

(3) Súdnu správu na vojenských súdoch vykonáva na Ministerstve spravodlivosti Hlavná správa vojenských súdov.

§ 40.

Dohľad nad ústavmi, v ktorých sa vykonáva ochranné opatrenie, vykonáva minister, orgány ktorého ústav spravujú; tento minister vydáva aj predpisy o tom, ako sa v týchto ústavoch vykonávajú ochranné opatrenia.

Siedma hlava.

Prechodné a záverečné ustanovenia.

§ 41.

(1) Než budú vykonané voľby sudcov a vojenských sudcov, platia o prijímaní sudcovských čakateľov, o ustanovení sudcov a vojenských sudcov, ako i o úprave pracovných a platových pomerov sudcovských čakateľov, sudcov a vojenských sudcov doterajšie predpisy.

(2) Odchýlkou od ustanovení odseku 1

- a) prislúcha sudcom z povolania služobné označenie „sudca“;
- b) vojenských sudcov na vojenských súdoch a vo vojenskom kolégiu Najvyššieho súdu ustanovuje a do funkcií určuje minister spravodlivosti po dohode s ministrom národnej obrany.

§ 42.

Než budú vykonané voľby sudcov z ľudu, platia o ich právnom postavení, najmä o ich povolávaní (určovaní), pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, doterajšie predpisy.

§ 44.

Doba uvedená v §§ 41 až 42 je dobou novej súdnej organizácie.

§ 45.

Funkciu kárneho obžalobcu v kárnom senáte Najvyššieho súdu vykonáva sudca Najvyššieho súdu, určený na to predsedom Najvyššieho súdu z radov sudcov trestného alebo občianskoprávneho kolégia na celý rok vopred.

§ 46.

(1) Pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, platia pre vojakov činných na vojenských súdoch, vo vojenskom kolégiu Najvyššieho súdu a na Hlavnej správe vojenských súdov, pokiaľ ide o ich vojenský služobný pomer, všetky právne predpisy vzťahujúce sa na vojakov, ako i všetky vojenské služobné poriadky a predpisy.

(2) Disciplinárnu právomoc nad vojenskými sudcami vykonávajú ich sudcovskí predstavení; disciplinárnu právomoc nad predsedom vojenského kolégia Najvyššieho súdu vykonáva predseda Najvyššieho súdu.

(3) O disciplinárnej právomoci nad ostatnými vojakmi činnými na vojenských súdoch a vo vojenskom kolégiu Najvyššieho súdu a nad vojakmi činnými na Hlavnej správe vojenských súdov platia ustanovenia disciplinárneho poriadku. Disciplinárnu právomoc nad náčelníkom Hlavnej správy vojenských súdov vykonáva minister spravodlivosti.

(4) Opatrenia podľa zákona č. 85/1950 Sb., týkajúce sa vojakov činných na vojenských súdoch, vo vojenskom kolégiu Najvyššieho súdu a na Hlavnej správe vojenských súdov, robí minister národnej obrany po dohode s ministrom spravodlivosti.

§ 47.

(1) Doterajšie sídla a obvody okresných a krajských súdov stávajú sa sídlami a obvody ľudových a krajských súdov.

(2) Kde sa platné predpisy zmieňujú o okresných súdoch, rozumejú sa nimi ľudové súdy.

§ 48.

Oprávnenia vo veciach súdnej správy, ktoré doterajšie predpisy zverujú krajskej súdnej správe alebo správe Ministerstva spravodlivosti pri krajskom národnom výbore, vykonáva v budúcnosti predseda krajského súdu.

§ 49.

Podrobnejšie predpisy o organizácii práce na ľudových, krajských a vojenských súdoch, najmä o zriaďovaní pobočiek ľudových súdov, o zavádzaní pravidelných úradných dní a o rozvrhu práce, upraví minister spravodlivosti.

§ 50.

Opatrenia týkajúce sa vojenského súdnictva robí minister spravodlivosti po dohode s ministrom národnej obrany.

§ 51.

(1) Zákon č. 321/1948 Sb., o Sbere uniformovanej väzenskej stráže, sa ruší.

(2) Príslušníci Sboru uniformovanej väzenskej stráže stávajú sa príslušníkmi Sboru národnej bezpečnosti.

§ 52.

Zrušujú sa všetky predpisy, ktoré upravujú veci, na ktoré sa vzťahuje tento zákon, a to najmä:

1. ministerské nariadenie č. 10/1853 r. z., príl. D, o zariadení súdnych úradov,
2. patent č. 81/1853 r. z., ktorým sa vyhlasuje nový zákon o vnútornom zariadení a spravovacom poriadku všetkých súdnych úradov,
3. zákon č. 217/1896 r. z., ktorým sa vydávajú predpisy o obsadzovaní, vnútornom zariadení a spravovacom poriadku súdov (zákon o súdnej organizácii), v znení podľa neskorších predpisov,
4. zákon č. 5/1918 Sb., o Najvyššom súde, v znení podľa neskorších predpisov,
5. zákon č. 451/1919 Sb., ktorým sa zriaďujú trestné sborové sudy I. stolice,
6. zákon č. 92/1924 Sb., o labských plavebných súdoch,
7. vládne nariadenie č. 93/1924 Sb., o labských plavebných súdoch, v znení podľa neskorších predpisov,
8. vládne nariadenie č. 25/1927 Sb., ktorým sa určuje, pri ktorých príležitostiach sú sudcovia povinní nosiť úradný odev a ktorým sa vydávajú bližšie predpisy o jeho úprave, v znení vl. nar. č. 162/1932 Sb. a vl. nar. č. 5/1949 Sb.,
9. zákon č. 112/1942 Sl. z., o organizácii súdov, úradov verejnej obžaloby a súdnej správy,
10. zákon č. 113/1942 Sl. z., ktorým sa uvádza do účinnosti zákon č. 112/1942 Sl.z., o organizácii súdov, úradov verejnej obžaloby a súdnej správy,
11. dekrét prezidenta republiky č. 90/1945 Sb., o úprave niektorých organizačných a služobných otázok v odbore súdnictva,
12. zákon č. 232/1948 Sb., o Štátnom súde, v znení podľa neskorších predpisov,
13. vládne nariadenie č. 238/1948 Sb., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o Štátnom súde,
14. zákon č. 270/1948 Sb., o prísaha sudcov,
15. ustanovenia §§ 1 až 9, 16, 19, 20, 22, 117 až 129 a 133 zákona č. 319/1948 Sb., o zľudovení súdnictva,
16. zákon č. 320/1948 Sb., o územnej organizácii krajských a okresných súdov,
17. vládne nariadenie č. 25/1949 Sb., o náhradách prislúchajúcich sudcom z ľudu,
18. zákon č. 267/1949 Sb., o úprave niektorých otázok v odbore súdnictva.

§ 53.

(1) Tento zákon nadobúda, pokiaľ nie je v odseku 2 ustanovené inak, účinnosť dňom 1. januára 1953.

(2) Ustanovenie § 39 ods. 2 vety druhej nadobúda účinnosť dňom, ktorý určí vláda nariadením.

(3) Tento zákon vykonávajú všetci členovia vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Široký v. r.

Dr. Dolanský v. r.

Fierlinger v. r.

Dr. Kyselý v. r.

arm. gen. Bacílek v. r.

Bílek v. r.

arm. gen. Dr. Čepička v. r.

Dr. Gregor v. r.

Harus v. r.

Dr. Havelka v. r.

Ing. Jankovcová v. r.

Jonáš v. r.

Kabeš v. r.

Kopecký v. r.

Krajčír v. r.

Krosnář v. r.

Málek v. r.

Maurer v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Nepomucký v. r.

Dr. Neuman v. r.

Nosek v. r.

Plojhar v. r.

Pokorný v. r.

Pospíšil A. v. r.

Pospíšil J. v. r.

Ing. Púčik v. r.

Dr. Rais v. r.

Smida v. r.

Ing. Šimůnek v. r.

Dr. Šlechta v. r.

